

XII

— А в нас, паничу, оце колись весілля буде, — заговорив хурман, під'їжджаючи під Солодьки.

— Яке весілля? — питає Антосьо лежачи.

— Та був архирей, то обіцяв прислать богослова.

— Як то?

— Та так: був у церкві, панни під благословенство підійшли, він і питає: то це ваші сироти? — Це, — відказав благочинник. А о. духовник, кажуть би то й попросив, щоб жениха, мовляв, прислали; архирей, мовляв, і обіцяв.

Антосьо слухав цю мову, а вона йому й голови не держалась: он по жнивах до Кам'янця на экзамен, то не до весілля.

— О. Яким вже й не перевозяться, — заговорив далі чоловік.

— А як же? — запитав Антосьо.

— Та так. Доїжджають з тієї парафії. Кажуть би-то, подали прошеніє назад на своє місце.

Справді, о. Яким як почув, що архирей обіцяв жениха, то й не став перетрясатись; а що перевіз — тут було, а решта й на тій парафії: що ж, — думав, — не встигну перевезтись, а там і вибирайся. І вже сидів, як горобець на колі, поки не зженуть.

Настала перша пречиста. День був чудо що за хороший: сонечко гріло, легенький вітрець подихав, на небі ні хмариночки! Селом дівчата все в квітках та в білих-білющих вишиваних сорочках. Якби це в гетьманщині, то співи не вгавали б, а там цього немає: ходять, жартують, сміються, — здорові, то й веселі; хороші, то й щасливі.

А в двірку паніматки Люборацької, як на похороні; тільки гуси кричать під порогом та чечуга реве. Іноді вийде дівчина-наймичка, «гиля!» крикне і побіжить через подвір'я. О. Яким ще з церкви не вийшов; Антосьо ходив по хаті та люльку курих; стара також у церкві була; а Маса з Орисею гиркались, — та каже: «тобі жениха пришле архирей», а та каже: «тобі».

А селом невідомий іде, точка в точку коробейник: і на тім'ї йому розділено, і потилиця підголена, і в китаєвім ормяці, в личаках; через плечі, замість коробки, чамайдан висить невеличкий; борода тільки пухом поростала, а в руках палиця далеко довша за самого.

Збіглась в гурт дівтора, хто був на вулиці, а хто й з дому вибіг.

Мовчав він, то дівтора обісмілювалась, і підійшли до його ступнів з-на десять.

— А где ваш поп живе? — поспитав він.

— Он! он! — показала дівтора. Назустріч люди з церкви йшли, і кажуть.

— Панотець у нас доїжджає; а живе на парафії вдовиця. Он і двірок! — показали. Невідомий потяг далі, а люди своєю дорогою.

О. Яким тільки що відпуст прочитав, не вспів і поздоровкаться з попадею, як той чоловік суне через поріг; разів з-по десять перехрестивсь в обидва кутки та й питає, показуючи під грубу:

— Чи можна чамайдан вон туди?

— Можна, — озвався о. Яким. — А ти купуватимеш що, чи так звідкіль бог провадить?

— Увидишь, — відказав він, розпрягаючись, grimнув чамайданом об землю і ногою підсунув у кутки; застогнав і каже:

— Теперь, бачка, позволь рекомендоваться.

— Изволь, — озвався о. Яким.

— Честь имею рекомендоваться. — Тульской духовной семинарии кончивший курс Тимоха, Егоров сын, Петропавловский.

Глянув батюшка на свою жінку, а паніматка на свого чоловіка і ждуть, що далі буде.

— Точно отрекомендовался, как есть. — додав Тимоха, — не сомневайся, бачка!
— Как же ты попал к нам? — питає о. Яким.
— Владыка, значит, дядька мне, так я и прибыл. Он изволил послать меня сюда женихом. Вот те и билет...

З цим словом вийняв папір із бриля і подає.

— Эта деревня, ведь. Селедки зовется, — додав далі Тимоха.

Не втерпіла попадя, зареготалась і пішла в валькир, як там звуть.

— Ишь, баба! — каже Тимоха. — зубы скалит) — і додав: — У тебя ведь, бачка, девки-то есть?

— Та есть же.

— Нутка выводил! Аль нету! дай одеться.

— Изволь, одевайся! — озвався о. Яким, і думає собі, — що то з цього вийде?

Сів Тимоха на помості і став розмотувати волоки; скинув личаки, далі ормяк, зостався в одній сорочці. Тоді до чамайдана, сюди-туди потяг ремінячка і вийняв чоботи та й взувся: за тим сюртук вийняв і решту вбрання; вдягнувшись, як належить, попросив гребінця. Дали йому гребінця. Як зовсім причепурився, тоді каже:

— Ну! теперя что? брав молодец? Нічого собі, — озвався о. Яким.

— Вестимо ничего! А девкам-то твоим полюблюсь?

— Це вже побачимо.

— Нутка показывай их и побачим. Мой дядя, владыка то-ись, изволил похвалить их — хороши, мол, бери, — говорит.

Відхилив о. Яким двері в сіни і гукнув;

— Ганно!... і ти, Мотре! ходіть сюди!

— Вот и девки, — каже він Тимосі, як ті ввійшли.

— Это ведь служанки-то?

— Тебе ж девок нужно было?

— Нету! ты мне поповен покажи!

— А то в нас панянки звутся!

— Так панянков показывай! Всё одно — хлеб и пирог.

Зареготали дівчата і пішли в пекарню, а о. Яким у валькир.

— Гей! дівчата! — сказала паніматка, як ото пішла в валькир регочучись, — вона аж до сестрів прийшла. — Гей, дівчата! — каже, — прислав вам владыка богослова!

— С-с! — засичала Орися і закрила лице руками, а Маса байдуже.

— То не для мене, — каже вона. — А гарний він? — запитала.

— Такой гарный, що куди! — заговорила паніматка, — ось ідіть подивіться.

Кинулись вони всі три — бо й Текля побігла — і дивляться в двері. Тимоха якраз личаки скидав.

— Оце-о? — питає Маса.

— Він самий, — відказала паніматка.

— А хай же йому все зле та нехрещене!.. оце богослов?

— Таже богослов!

І почали кихкати всі чотири.

— Це твій! — каже Маса Орисі.

— Ні, це твій, бо ти старша, — озвалась Орися.

— Ні, — показала паніматка на Теклю, — це її буде!

— А хай він скрутиться! — озвалась ця, — це Масин! а я ще мала.

— Ні, твій! — озвалась Маса, — а я за богослова не піду. — Засоромилась Текля і пішла, а ті

регочуться. Як чують, о. Яким іде. Вони й шурнули далі, аже не потовпляться в двері.

— Куди ви? куди? — заговорив панотець, — прибирайтеся-но та виходьте!

— Що там таке? — заговорила стара, йдучи насупроти.

— То архирей богослова прислав, — каже о. Яким.

— Господи, слава тобі! — заговорила вона, хрестючись, і додала: — покійні татуньо було все кажуть нам: якби ви, діточки, в монастир пішли, то лучче б було: зійде син божий судити, то з чим перед його станете? От і я вам, діточки мої, райла б у монахині. Що вам з того віддання? отак бідувати, як я? Та ще якби лиш це! А то смерть зближається, а я ніколи за тими клопотами не вспіла і богу щиро помолиться. Господи-господи! — закінчила, — не дурно покійні татуньо було розказують, що женські душі скакатимуть у пекло, як іскри з кременя від доброго кресала. Абож, дітлахи не допечуть? Проклинаєш, то й пробиваєш дорогу в пекло, та ще й на саме дно. Господи-господи, прости мене! — заговорила далі, звівши очі догори.

Довго панянки не хотіли виходити, а найбільше Мاسя; та о. Яким як почав, як почав, що так не годиться, бо прогнівите владику, то вони й почали збиратись.

— Я вийду до його, — каже Мася, — але чорта з'їсть, що за його вийду!

— А я, думаєш, вийду за його? — каже Оріся.

— Он хто вийде — показала Мася на Теклю, — бо й мовчить, — каже.

— Та хай він сказиться! — озвалась Текля. — Що вам таке сьогодні! — І знов вийшла собі.

О. Якими вже не було тут, як панянки отак гуторили: він пішов до Тимохи. Паніматки також не було: вона понесла закуску, та там і зосталась. Тільки поприходили дівчата з пекарні — Ганна й Мотря.

— То до жениха так прибираєтесь? — кажуть. — Бог зна що! От би й не виходили! — І почали приставлять, як він хрестився, як сідав, роззувався, прибирився — та аж покачуються від сміху. Ввійшов о. Яким.

— Та годі вам, — каже, — виходьте вже котра; ато він почина вже сопіти.

— А як зветься? — пита Мася.

— Тимоха, Єгоров син.

Аж душаться всі та пригадують.

— Чому не Єгорка? — одна каже.

— Та Єгорка єсть — Єгоров же син! Он чому не Афонька? — І почала рохкати... Тимоха тимчасом затирав печену курку, що на стіл подали.

От вийшла Мася, що зоря зійшла. Само собою вона не думала вийти за жодного богослова, та за Тимоху й не кажи, а вийшла тільки, щоб вчинить волю о. Якими та не прогнівить владики.

Тимоха сидів в кінці столу. Як вийшла Мася, вклонилась, чи присіла — все одно, він схопивсь, аж стіл загрузотав, і прибіг до неї; так дивиться в лице, так заглядає; провів очима аж до ніг і пішов навкруги обдивляється. Спочатку Мася оторопіла, хоч і витресувана була, а тепер відійшла, крутнулась і пішла з хати, зажурившись.

— Brutal, — каже сама до себе і мало волосся не рве, що вийшла до його, та не кляне владики, ні! аж гілля гнеться!

— Ничего себе, — каже Тимоха, — только такая тощая, да, как видно, гордая. А покажи-ка, бачка, другую. О. Яким вже розсердився. Та ба! Чолом муру не проб'єш! воля владики, як смерть — ні відпросишся, ні відмолишся!.. І пішов він по Орісю, а Тимоха став серед хати проти валькирових дверей, заклав руки за спину і жде.

Вийшла Оріся. Тимоха й цю обдививсь зо всіх боків, як кобилу на торзі.

— Эта лучше! — каже. — А покажи-ка третью.

Шурнула й Оріся, тільки вітер повів.

— Та третя ще недоросла, — озвався о. Яким.

— Ну, так эту другу ю отдашь за меня?

— Та не мені ж з тобою жить, — заговорив о. Яким, — треба самої поспитати.

— Ну! так пойти и спроби.

Пішов о. Яким у валькир, а Тимоха став ходити по хаті та й думає собі: — ещё бы на неё, какою-нибудь девчонку, обращать внимание!

Все переговорив о. Яким, а того таки не добився, щоб дівчина сказала: піду. З тим і вийшов.

А Оріся припала до подушок та плаче-плаче.

— Ну что? — заговорив Тимоха.

— Мовчить, — озвався о. Яким.

— Стало быть, моя; коли бы не хотела — сказала бы, а молчание — знак согласия. ...

Поглянув панотець на свою попадьку, що тут же стояла, оторопівши, і каже:

— Що йому казати?

— Та я знала б, що казати, та владика, — відказала паніматка сумно.

— То бо то й біда, — каже о. Яким.

— Что ж? — заговорив Тимоха, — долго ль ещё?

— Тут нічого, — відказав йому панотець, — казав архирей, то коли береш, — я не перечу; аби дівчина пішла.

— Девчину-то не просить стать. Коли ты согласен, то завтра и к венцу.

— А сватання?

— Какое тебе сватанье? Повенчаемся и посватаемся.

— Та треба ж весілля справить.

— Мне весело будет с молодужкой! вот тебе и веселье. А я уж по белу свету понамаялся, не терпится ждаты. Отдохнуть хочу.

— Та хоч музики найняти треба та людей зівзати; ми ж не в пустині живемо!

— Мы с тобой разве не люди-то? а музыка — чортова выдумка — и без нее обойдемся. Коли подопьем, то песенку сыграем; а ты поскачешь. Ты, чай, не плохой скакун? У вас, я слыхивал, хорошо пляшут. Покажешь мне свою пляску.

Скипів панотець — от би в морду заїхав! — та архирей прислав молодця, то й рука задеревеніла.

До вечора о. Яким порозсилав верхи, до кого з сусід було ближче, просить на завтра на весілля. Писать не було часу, та таки, правду сказати, в сільських панотчих і чорнила не водиться. Як треба що підписати, то дяка посилають; як тут висохне, що й окропом не розведеш, не то горілкою, то до двора посилай. І о. Яким — раз, що не мав часу, а друге, що чорнила не було, — ні до кого ні слова не написав; а тільки розказав посланцям, як, що казати, та й годі.

Ніч панянки пронидали над прасуванням. Для Орісі і води не треба було: слізьми сприскувала, аж їй очі почервоніли.

Ні до кого не пристає так ота приповість: «знайся кінь з конем, віл з волом», як до подолян: там як їздять в гостину, то піп до попа, дяк до дяка, пан до пана; лиш оті скарбові лушпайки лізуть на світло, як тьма. Цих всюди повно, бо голодні. Тим-то всі так падкі на оказії. І вже як де лучиться весілля чи празник, чи що, то гостей настягається, що й голці не впасти. І тут так було. Хоч о. Яким і не всім, а лиш кому-не-кому дав знати про весілля, і то до кого ближче; а чутка — не конем же їй їздити! — прогула долинами та поріччям, наче її вітер розніс, наче її сном навіяло. І на другий день, ще далеко було до захід сонця, а вже давно подвір'я повне було, і тік повний — всюди брички, всюди коні; в хаті набито, аж плече в плече труться. Між всіма Антосьо дибав, що той журавель, та начеб вуса підкрутював, хоч йому під носом ще й не світило, як то кажуть. Маніжка на йому біла, вигладжена, аж полискується; жилетка пікова з синіми квітками і блискучими гудзиками; сюртук чорний суконний і шароварки якісь смуганісті на стременах. Сам

брови нахмутив, задер чуба догори і з глибокодумною міною штовхається то з хати, то до хати; там гукне, там кашляне, а до гостей щоб словечко промовив, хіба: «да!» — то осміхнеться і пальцем попід ніс, наче вуса прогортає.

— Що це так довго нема з Кукілівки? — почав він, зустрівшись з матір'ю коло вогню, що на подвір'ї розклали.

Пекарні з панотців тісні, то на кожну більш-менш велику okazji вже страву готують на дворі.

— Та дай мені чистий покій! — озвалась стара на слова Антося. — Я не маю коли і в голову пошкрябати.

— Та що тут — не маю коли! — каже він. — Та це ж непорядок, як не буде о. духовника.

— От поправ півзиня під носом! Ще-сь до того не доріс, щоб матір навчати.

Відкашлянувся Антося раз і другий голосно та й потяг на тік, наче йому там єсть діло, а справді то так собі, аби ногами виробляти, бо любив, що як шароварки на стременах, то якось шарпає, як ходиш. А він не жалував натягти їх — хоч смичком води, як по струнах.

Незабаром приїхали і з Кукілівки аж двома бричками: на одній о. духовник з сином-попом і онуком-четвертокласником, на другій його невістка з дітьми; між другими була дочка літ чотирнадцяти або й менше — ще вчилася. Пішли ці до хати, а Антося став порядкувати, де брички поставити, що коням їсти давати.

Тимчасом клуню вже давно причепурили: оббили килимами тощо, і там музики грали таки свої сільські, бо чехи, що послали за ними верстов за двадцять, ще не приїхали. Як заграли музики, то з хати так всі й висотались, та в клуню. Той тільки й остався, в кого або чарка в руці була, або закуска на видельцях. Між другими zostались і Кукілівські: хто ходив, хто сидів коло стола, а Галя — внука о. духовника — сіла на скрині коло порога; в хаті душно було — то щоб провівало. Під стіною коло вікон оперся Антося плечем і з неї очей не зводить: дивиться та й дивиться. Кортіло сердешного забалакати до дівчини, та з чого почати? А дівчина гарна. От і постібнував він через хату і сів неподалік від неї на стільці; а душа аж тремтить, аж руки трясуться; далі й почав:

— А вы, панно Анно, давно приехали из пансиона?

— Już tydzień minął — відказала вона.

— А я вот и не умею по польски, — каже Антося, пересуваючись з стільця на стілець — все ближче до дівчини.

— А ја ро gosyjsku nie umiem, — озвалась Галя.

— Учитесь, — каже Антося. — Вас же там учат?

— Uczą, та wszystko po polsku, — відказала Галя.

— И географию по-польски учат?

— Nie, my jeografii nie uczymy.

— А что же вы учите?

— Zakon boży, pisać, haftować, tańczyć.

— Вот я и танцевать не умею.

— Czemu ż się pan nie uczy?

— Ноги не служат, — відказав Антося.

Галя засміялась, і він засміявся та й протяг ноги, наче його дубом поставило на стільці, і поліз до кишені. Галя на все око дивиться, як хлопець пручається; а він вийняв здорову дулю червонобоку, обдув, бо в тютюні була, і подає дівчині:

— Proszę — каже

— Dziękuję, — відказала вона, взявши грушу, і завинула її в хустку.

Поки ж справлялась вона, то Антося і в хаті вже не було: чмигнув на двір, то такий радий-

радий, що заговорив, аж наче йому в грудях ширше, аж наче світ перемінився. — Та яка ж вона гарна, — каже далі сам до себе, — їй-богу гарна. А добра яка! От, господи! — Так, балакаючи сам з собою, і не зчувсь, як опинився аж в садку; а там груші — рясоти, аж гілля гнуть, та пахуці такі! От і вчепивсь хлопець трясти; полупотіли червонобокі, а він ну вибирати, котра поміж всіх найкраща, щоб ще дати Галі. І знайшов таку хорошу — щоб де струпочок абощо: з одного боку жовта, а з другого рум'яна, як жива.

— Оцю, — каже, — понесу! О, понесу! — додав з жаром, — їй-богу понесу, і віддам. — І ну скакати на одній нозі, та все: брррр! брррр! брррр! І очі якимось чудно вирячив. Подивившись збоку, можна б подумати, що хлопець здурів; а він зовсім не здурів — і не думав дурити. То з радощів так Брикає та скаче; ще й хвицанув скільки раз. А там, затираючи руки і якимось особно, як тільки семінаристи вміють, осмішкуючись, потяг доріжкою до хати. Ще щось і приговорював до груші.

Прийшов хлопець до хати — нема Галі; то він на тік та в клуню. А вона тут, сиза горлиця, танцює та, танцюючи, блиснула оком на Антося, — ще й так любенько- далі другий раз, там і третій.

— Отже вона мене полюбила, — подумав Антося.— О! і ще глянула, — дума собі, — от і ще... їй же богу, полюбила. — І так зрадів, що чуть-чуть ізнов не почав брикати, та скакати, та хвицати. А з неї очей не зводить, і серце йому так і розпливається; а в руках груша аж помнякшала, так її наминає.

— Як би мені віддати її своїй Галочці? — почав далі роздумувати. Та прилюдне не можна, — думає собі.

А дівчині й покою не дають: тільки один пустить, то другий підхватить, і потрясла, аж вітер віє. Думав-думав Антося та й почав досадувати, що не вмів танцювати. От — дума — й шепнув би їй на ухо, танцюючи: «вийдіть, я щось скажу», — а так що? другий третєся коло неї, а я слинку ковтаю. Та й рванув зразу і подибав з клуні. Якби хто запримітив, то не що друге подумав би, а тільки що він або ключі загубив, абощо; та не до його було — і ніхто не завважив, як рушив він, як вийшов за клуню, озирнувшись на всі боки, похитав головою і пішов далі бур'янами, наче від людей утіка. Та куди ж це? — В кутку на току був льох, а над ним катряга чи половник; сюди-то побрів Антося. Була й друга, та він не мав охоти шукати, та й часу не мав.

Кожному відомо, що катряги низькі будуються, а долівка така м'яка, аж пухка. Отже це не заважало Антосяві. Прийшовши в катрягу, він закрив очі долонею, перекинув голову назад; постояв так таки довгенько, осміхнувся і каже: «ну от так!» З цим словом лівою рукою взявся вбоки, а праву відставив, як наче держить панянку, і ну витрясати польки, приграючи на губу: ти-ни-ни-ни, ти-ни-ни-ни. Упрів, засапавсь, та й ліг.

— Добре, — каже, — їй-богу, добре. Тільки видихаюсь, піду та так і втну з Галею. О! голубочко моя! серденько моє! гай-гай! — та і піднявся, обтріпався, і став та й думає: чи йти, чи ще поспробуватися? Ні, поспробуюсь іще. — І почав танцювати

Потанцювавши довгенько, — вже наломавсь, — подумав і пішов з катряги. Та на самоті чого не вдаси? а в гурті, як не той. — І Антося так: сів, лише сопе та придивляється, як другі гасають. Серце рветься, та воно ж і мліє, як тільки подумає хлопець, що треба підійти, завербувати; а там ще й дивитимуться всі.

— О! господи! — заговорив Антося в душі, — чому в мене тієї сміливості нема? — І пішов знов у катрягу, і знов почав танцювати; аж кружало витоптав, танцюючи, на розсипчастій долівці. Та що з того? Так і день минув, і вечір настав, і ніч приходила, що Антося не відваживсь і ногою ступити. Як лягав спати, то найгірш печалував, що не віддав груші: вона б, зозулька моя, — каже, — із'їла б, осміхнулась би до мене; а так... Господи-господи! — І почав їсти її сам, та ще й з таким смаком із'їв, який Галі й не снився.

Довго не спав Антося — все думав за Галю, а як устав на другий день, то наче в раю

прокинувся: приснилась йому дівчина, що обіймала, що цілувала.

— Якби то наяву так! — заговорив він, хутко-хутесенько руками потираючи. — Якби то наяву так! А може це й мені, як Йосифові, откровеніє? — Тут уже не втерпів, щоб не порадуватись: став прямцем і почав підсакувати. Порадувавшись оттак, може, таки з півгодини, вмився, прибрався і пішов шукать Галі.

— А ви снились мені цієї ночі, — сказав їй Антосьо, знайшовши на городчику, що богу молилась.

Галя тільки осміхнулась і вже не кінчала молитись. І Антосьо осміхнувся та й дума: — чому тепер нема груші? от би і віддав. — І каже:

— Вы любите есть груши?

— Люблю, — відказала вона.

— Пойдём в сад, я вам натрясу.

— Dzienkuje bardzo, — відказала Галя.

— Пойдём! — попросив Антосьо, кивнувши головою. — А там такие хорошие груши! От пойдём! ей-богу пойдём! сами посмотрите.

Подумала Галя, подумала і пішла в садок. Зроду-звіку Антосьо не був таким щасливим, як тепер: наче його на небо несуть. Та не довго було це блаженство: як в пізні неділезні обіди, почали гості роз'їжджатись, і Галя поїхала. До самого виїзду Антосьо державсь її, як реп'ях; а як виїжджала, то вийшов аж до брички і стільки сміливості набравсь, що підсадив. Подякувала дівчина, як слід, а він тільки дивиться, наче душу свою випроводжає. В очах і радість сяла неспроторена, і якесь сердешне тепло щире, і жаль, і все — навіть несміливість; губи усміхались і мовби кривились, язик щось би сказав, та слова завмирили, чи лучче — нічого було говорити.

Наче спустило обійстя, як виїхали кукілівські — не для всіх, а тільки для Антося: і сумно йому, і чудно; і щось би робив, і кудись би пішов, і щось би говорив. Так аж тремтить балакать — в грудях широко, та наче горло вузьке, наче нема до кого слова промовить, хоч гостей ще повнісінька хата.

Днів через два по весіллю Люборацька виряджала зятя під рукоположення в Кам'янець; дала йому грошей і всього, а Оріся велику пухову подушку і одіяло. Та не сам Тимоха поїхав, а поїхав і о. Яким за парафією, і Антосьо в семінарію. Випровадили їх хлібом-сіллю і zostались дома самі свої.

— Слава богу милосердному, — заговорила тоді паніматка, — отже добре покійні татуньо кажуть було, що як бог дасть, то і в вікно подасть...

— І дав же! — озвалась Мася. — Не мав що!... Хоч би попович, як треба, а то рижий та поганий. Я б лучче втопилась, а за його не пішла.

— Ти вже й розв'язала губу, — заговорила мати.

— Або ж не правду кажу? — озвалась Мася. Оріся щось хотіла відказать, та залилась слізьми, що й голос завмер. Мася сіла, надулася; а стара каже, зітхнувши:

— Недаремне мої покійні татуньо кажуть було: — в день радості возридасте і восплачетесь! Так воно й єсть: щоб радіти, а у нас сльози ллюються.

З тим і вийшла з хати. І Мася вийшла. Осталась сама Оріся плачуца, та Текля ходила по хаті, — то стілець поправить, то пил обмете, то се, то те, — сказано, після людної оказії.

Минув день і не один, як згадала стара:

— Десь-то наші тепер обертаються?

Дочки зітхнули, та й тільки. Ніхто з них в Кам'янці не був, то й не сікались вгадувати, де б саме вони були.

— Мабуть вже дуже далеко! — заговорила стара, киваючи головою.

А вони в ту саме пору під'їжджали до Мальованої корчми, що стоїть на великім тракту аж за

Шайгородом.

— То це Мальована корчма? — поспитав Антосьо.

— Це, — відказав о. Яким.

— А чого ж вона так зветься? — знов поспитав Антосьо.

— А он — хіба не бачиш — на віконцях помальовано. Дивиться Антосьо: на одній віконниці вітряк, на другій музики грають, на третій якийсь чоловік з рушницею вусатий, присадкуватий.

— Оце Кармалюк, — озвався о. Яким.

— От який він був! — заговорив Антосьо. А Тимоха, як неживий, мовчав.

Розпрягли коні і полягали спати.

Чи навмисне, чи несподівано Мальована корчма стоїть в такій прикметі, що хіба сліпий не полюбується. І Антосьо вийшов, — і сон його не бере, — став на порозі, взявся в боки. А справа і зліва ліс чорний та темний, грабина, як свічки, та ясенина, та всяке дерево — одно в одно рівне та високе. Легенький вітрець подихав і все те кланяється, шелестить; і наче тихий гомін розходився в гущині, і дзвони причувались. Де-де дятел довбав, жовна фітькала, туркала горлиця, припутень гув, та ще якась птаха тільки трр... тррр. Тут же зараз копи стояли; а по горі далеко за долиною, що стелиться перед очима, щось рябілося, і не пізнати, чи люди ходили, чи товарижа паслась.

Постояв Антосьо, полюбувався та й пішов в ліс горіхів шукати. Ходить, блудить, а в душі йому Галя, що та зірочка, сяє. Чи горіх знайде хлопець, чи китицями гордовину, все її згада: от би й дати, — каже. Вона б осміхнулась, заговорила; та розлучила лиха година.

І на бричці сидючи, те й робив, що про Галю думав і розмовляв сам з собою за неї і за себе. Нім до Кам'янця доїхали, то й посватався в думці і оженився.

Кінець першої частини.

Миргород.